

GORICA

(Večerno izdanje.)

Izhaja vsak torek in soboto v tednu ob 11. uri popoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo. Ako pade na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejemani ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrtletno 2 K.
Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Šolskih ulicah in Jellersitz v Nunskih ulicah po 8 vin.

Uredništvo in upravništvo se nahajata v «Narodni tiskarni», ulica Veturini h. št. 9.
Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravništvo «Gorice». Oglasi se računajo po petivrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Po deželnem zboru.

Pisec člankov „Po deželnem zboru“ v „Soči“ in pa njegovi ožji somišljeniki, ki so z njim vred mnenja, da je razpor med Slovenci potreben in koristen, skrbijo tudi v jedriner za snov temu „potrebemu in koristnemu“ razporu: „Pišimo, govorimo in uganjamo neumnosti in laži, na katere nam morajo odgovorjati, da ljudstvo ne ostane v temi in dvomih“ si mislijo in s tem je skrbjeno za „potrebo in korist“ prepira. Je pa tudi popolnoma naravno: ljudje ki smatrajo prepir za potreben in koristen, le taki ljudje zamorejo proizvajati stvari, ki dajo snov prepiru, torej stvari, ki izvirajo iz laži in krivice, kot začetnice vsega prepira. S tem je torej že označen program teh ljudi in — njega vrednost.

Pa k stvari.

V člankih „Po deželnem zboru“ — katerih avtorstvo ima na vesti kak deželni poslanec dr. Tumovega kalibra — je uprav ostentativno nagromadenih nerresnic, podtikanje in zavijanj vse polno, ki pričajo ne le o tem, da je člankarja duh že precej obseden, marveč da je v tej duševni senci tudi precej bodal njegovega nerodoljubnega srca. Pa še nekaj družega štrli iz vrst teh člankov: huda skrb za mandatek in deželno odborništvu.

Člankar, govoreč skozi okno — goriškim slov. volilcem, je izbral za nekaj glavni tema svojemu poskusu na hujškati te volilce proti dr. Gregorčiču in onim slovenskim deželnim poslancem, ki so mnenja, da je poleg dr. Gregorčiča popolnoma odveč in peto kolo pri vozu kak „voditelj“ goriških Slovencev a la dr. Tuma, — „zvezo dr. Gregorčiča z dr. Pajerjem“, katera se vleče skozi vsa njegova iztuhtana razkladanja kakor črna nit. Mi smo že ponovno rekli, da ljudje pri „Soči“, ki s hudomušno trdovratnostjo povdarjajo zvezo dr. Gregorčiča s Pajerjem, dokler ne dokažejo to zvezo z ničem drugim, nego s hudobnim sumničanjem, t. j. s fakti, ostanejo **falotje prve vrste**. Toda naš poziv na dokaz je ostal brezuspešen in zdi se, kakor da bi si hotel oni naslov

prvi zaslužiti pisec člankov „Po deželnem zboru“ in ako bi to bil sam dr. Tuma.

Člankar hudomušno podtika večini slovenskih poslancev, da so vpreženi v „kavdinski jarem lahonske sužnosti“, ter da na slovenski strani ni misliti na nikak odpor proti dr. Pajerju in Lahom. Tako govori človek, ki ima — Janusov obraz. Ali niste še nedavno temu pisali, da „vaši poslanci“, ako „zmagate“ „na celi črti“ proti „konservativcem“, ne bodo povdarjali strogo narodnega elementa v deželnem zboru, marveč bodo združeni z Italijani mirno delali za napredek, torej brez nikakega odpora? „Odpor“ pa hoče člankar od naših mož. Pa piše zlohotni člankar, da se je o svojem času dr. Greg. „zatekel“ k Pajerju in da je deželni zbor začel delovati, dasi se ni izpolnila **niti ena** onih zahtev, katere je bil stavil dr. Gregorčič. Člankar hoče torej po vsej sili, da še enkrat povemo goriškim Slovincem, **kdo** je zakrivil takrat abstinenco in **kdo** se je zatekal h knezonadškofu goriškemu in celó k dr. Pajerju samemu z namenom, da nekaj ukrene — za hrbtom svojih slovenskih tovarišev in jih postavi pred volilci v slabo luč — nedelavnih „trotov“. — Ali ni bil to **večni zdražbar dr. Tuma**? Oni in isti zdražbar, ki še tudi danes onemogočuje složno delo slovenskih zastopnikov v deželnem zboru in tako **on** stoji v „kavdinskem jarmu lahonske sužnosti“, nikar pa dr. Gregorčič in njegovi somišljeniki. Temu je pač najboljši dokaz njegovo koketiranje z Italijani s tem, da je v mnogoterih točkah proti svojim slovenskim tovarišem glasoval z Italijani. In ali ni bil to isti večni zdražbar dr. Tuma, glede katerega preliha „Sočin“ člankar hinavske krokodilje solzé, da so mu metali naši poslanci v deželnem zboru „polena pod noge“ in katerega da bi „najrajši ugonobili“, oni dr. Tuma, kateremu so naši možje, ko je pricapljal v Gorico, pomagali na višek, raz kateri hoče zdaj smatrati **one in iste** možje za nepotrebne „teličke“ in — „petrefakte“, katere da je treba pomesti iz deželnega zbora; — oni zdražbar dr. Tuma, kateri, ako ima količkaj srca za slovensko ljudstvo, naj-

bolje stori, da ostavi Goriško kot nepotreben petrefakt poprej, predno ga od tod pometemo mi ker to naj si dobro zapomni: prej se ne povrne mir v našo deželo in uspešno delovanje v deželni zbor, dokler ne odmakne on svoje zdražbarske navzočnosti od našega javnega dela.

„Sočin“ člankar je nalašč hudoben in ob jednem tudi smešen, ko hoče prikazati vse delo naših poslancev za pesek v oči ter za „laskanje volilcem“, — „delo“ dr. Tumovo v deželnem zboru pa za — čisto zlato in bisere. Da je dr. Tuma v deželnem zboru metal le pesek v oči in da ni nič stvarnega storil za naše ljudstvo, o tem se je lahko vsakdo prepričal, ki je čital naša popolnoma objektivno pisana poročila o deželnozborskih sejah. O tem je najboljši dokaz njegova interpelacija o uravnavi Birse (Versa), katero je stavil za to, ker mu je bilo kot deželnemu odborniku znano, da je zadeva glede regulacije tega hudournika že popolnoma dognana stvar in da bode zaradi tega vlada na to interpelacijo prav lahko ugodno odgovorila v najkrajšem času. In kaj je n. pr. oni njegov predlog, da se iz deželnega zaloga odkáže znesek 40.000 K za podporo male obrti, družega nego pesek v oči in laskanje volilcem? Saj je dobro znal, da mu predlog ne obvelja, — toda stavil ga je, kakor mnogo drugih in s tem pokazal kako se „poteza“ za koristi goriških Slovencev. In nota bene: 40.000 K iz onega deželnega zaloga, kateremu je odtegnil letnega prispevka 130.000 K s tem, da je preprečil, da ni prišlo pobiranje užitnine v deželno upravo! To pa je že več kot pesek v oči.

Ali je morebiti „potezanje za koristi“ našega skozi in skozi kmečkega ljudstva in naših posestnikov, ki so z **raznimi davki in dokladami itak že preobloženi**, morebiti njegov predlog, stavljen v zadnji seji deželnega zbora, da naj se deželna doklada na vino, mošt in meso zniža, a naj se ista poviša **na zemljišni in hišni davek**? Ali je dr. Tuma morebiti hotel koristiti našim tržanom s tem, da se je **odločno protivil** Grčevemu pred-

logu, naj bi bil vsak trg za se volišče ter jim tako otežkočiti izvrševanje njih volilne pravice? Ali ni morebiti pesek v oči in zapeljavanje volilcev to, da člankar s hudobnim namenom bobna med svet o predlogih in interpelacijah, katere je stavil dr. Tuma in kak njegov somišljenik v deželnem zboru, a popolnoma molči o vseh, katere so stavili dr. Gregorčičevi somišljeniki? Kajti o drugem dr. Tumovem delovanju govoriti je sploh humbug, izvemši nekatere blamaže, ki so ga pokazale v pravi luči in sicer kot popolnoma nesposobnega parlamentarca.

Človek, ki zlohotno zamolči in prezira vse ono, kar so drugi storili, a z bombastično bahavostjo pretirava to, kar je „storil“ on, tak človek ni drugega nego strankarski hujškač, tak človek dela z očitnim namenom, da bi se sam povzpел z onimi vred, katerim nareka svojo voljo in pa, da bi škodoval onim, ki si ne pustijo narekati njegove volje.

Ali ni tako, g. dr. Tuma?

No, da, saj smo vedeli! In pa še to: Italijani dobro vedo, kje jih čevlji žulji in ne želijo nič srčneje, nego da bi naš razpor trajal še dalje, ker ta naš razpor jim je molžna kravica. Vi, g. dr. Tuma, ki ste poskrbeli ta „potrebni in koristni“ razpor, skrbeli bodele tudi, da ne preneha in na tem Vam bodo od srca hvaležni dr. Pajer in Italijani. Saj, da deželni zbor ni uspešno deloval, tega ste krivi Vi, ki ste zanesli zgolj le zaradi Vaše bore osebnice prepir med poslance, s katerim Italijani vedno in povsod računajo ter se ga pristrčno veselé.

Toliko za danes.

Smejo tudi duhovni politikovati?

Duhovnik naj se ne vtika v politiko, ostane naj v cerkvi, kriči Tuma-Gabrščekova „Soča“. In to geslo razširjajo od vasi do vasi Tumovi agitatorji. In marsikdo veruje njihovim besedam in se vprašuje: „Čemu pa se duhovniki vtikajo v politiko, torej v svetno opravilo?“

LISTEK.

Zgodovina tolminske šole.

(Dalje.)

Tolminski učitelji so dobivali svojo plačo večidel iz cerkvene blagajnice. Nekaj poboljška jim je donajala tudi prosta bira, ki je bila sevéda odvisna od letine in dobre volje ljudi. V obilnosti niso živeli, izhajali so pa pošteno. Kovačič, ki je bil kot pomočnik najslabše plačan, je od tega, kar si je prihranil, celó posojal. To se nam čudno zdí. Ne merimo preteklosti po sedanjosti. Njega dni je imel denar vso drugo vrednost in ljudje niso imeli toliko potreb. Koliko potreb vsiljuje nam, v dobi napredka živčim, duh časa, in koliko si jih nakladamo včasih prav po nepotrebem — sami!

Šolsko nadzorstvo. — Krajna šolska nadzornika sta bila več let: a) Ivan Penzin (roj. 1775, u. 1850), posestnik in za francoske vlade (1809—1813) mér (župan) tolminski; b) Anton Sfiligoj (roj. 1791, u. 1864), c. k. okr. kirurg. — Okrajni nadzorniki so bili vsakočasni dekani (od l. 1843—1856 izjemoma Andrej Peternel, župnik Volčanski za bolehnega dekana Ivana Štruklja). — Škofijski, oziroma deželni šolski nadzorniki (navedem pa le nekatere) so bili: Od 27. nov. 1804 naprej Anton Leonardis, župnik in dekan v Ločniku, pozneje tržaško-koprski škof. — Od 29. febr. 1808 naprej Ivan Serafini

(„supremus scholarum germanicarum Inspector“.) — Za časa Francozov, ki so šole duhovskemu nadzorstvu odtegnili, je bil vrhovni nadzornik javnega poduka v vsi Iliriji abbé Rafael Zella. Zadnji deželni šolski nadzornik je bil l. 1823. rojeni, še zdaj živi dr. Alojzij Cezar Pavissich. V Tolminu je bil večkrat in navadno tedaj, kedar se ga niso nadejali.

Glavna šola. — L. 1862. je bil ukazal konsistorij okrajnemu šolskemu nadzorstvu, da naj se dogovori z okrajno gospoško, kakó bi se dala v Tolminu glavna šola ustanoviti. Glavnih šol, razen goriške (ustanov. l. 1775) in gradiščanske (ustan. l. 1816.), ni bilo v deželi. Ž njo so hoteli ugoditi Slovincem v gorah, da bi jim ne bilo treba pošiljati svojih otrok na oddaljeno goriško normalko. Dajala je namreč v prejšnjih letih naša gorska stran goriškim šolam mnogo učencev. Pogajali so se zastran ustanovitve te šole z merodajnimi činitelji več let. Še l. 1868. so se v tem oziru z občinami dogovarjali, pa vse zastonj. Pogajanje se je razbilo, ker ni bilo denara. Med tem je prišla nova šolska postava v moč.

¹⁾ To šolo so imeli pa že davno prej na misli. Ministerstvo za bogočastje in uk je že z razpisom 4. avg. 1857 ukazalo, da se ima stara obravnava zastran ustanovitve glavne šole v Tolminu ponoviti.

Šolski vrt. — L. 1850. dne 1. julija je ustanovila vlada v Tolminu zbornu sodnijo (Collegialgericht) z enim predsednikom, dvema assessorjema in enim državnim pravdnikom.¹⁾ Ta za vés politični okraj velevažni ustanovni dan so praznovali po ministerskem ukazu sê slovesno službo božjo v cerkvi in sê slavnostnim govorom v sodnjem poslopji. Novi sodniji je bilo treba nove jetnišnice. Zidati so jo mislili na Oblesčakovem (Čičevem) vrtu, nekoliko zunaj trga. Ker je bil pa ta prostor po mnenji nekaterih tržanov za jetnišnico neprikladen, kupila je občina kos Penzinove „Gune“. Ponudila ga je justičnemu eráru brezplačno za stavišče. Erar ga je drage volje sprejel in sedanjo okrajno jetnišnico na njem sezidal. Oblesčakov vrt, katerega ni več potreboval, je dal pa občini v last. Ta ga je 24. febr. 1863 šoli prepustila. Vrta je 277 kvadratnih sežnjev. Po l. 1869. ga je okrajni šolski zalog ná-se prepisal in prejšnjemu lastniku Oblesčaku prodal.

Kot posebnost tolminske šole navedem to, da ni bil nobeden ondešnjih učiteljev za cerkovnika, čeravno je gubernij to nasvetoval, oziroma zahteval. In v Tolminu so imeli mnogo let cerkovnika, Andreja Ilin-

¹⁾ Državna pravdnika sta bila (l. 1850) Anton Defacis, pozneje dežel. nadsodnije predsednik, in (l. 1852) Peter Kozler, slov. pisatelj. Izdal je med drugim „Zemljevid Slovenske Dežele in pokrajini“, ki ga je bil spravlil v nemilost in zadrego.

Mi odgovarjamo na to: Duhovniki politikujejo, ker imajo pravico in dolžnost politikovati. In te pravice ne morejo odvzeti ne dr. Tuma, ne Gabršček, ne cela liberalna tolpa, ker je to pravico tudi duhovniku podala država sama. Novejša država se je preustrojila na podlagi ljudske ustave. Po ti se ljudstvu dovoljuje vdeležba pri postavodajstvu, katero ljudstvo izvršuje po prosto izvoljenih poslancih. Volitve so tedaj najvažnejše politično pravo državljana. Dandanes more vsaj posredno vplivati na državno politiko vsak človek brez razlike stanu, starosti ali spola. Mej ustavne pridobitve poslednje vrste spada pred vsem svoboda govora in tiska. Nihče ne more nikogar ovirati, da s pismom ali z besedo svojo sodbo o tej ali oni javni zadevi izreče in tako moralno vpliva na one, katerim pristojna neposredno vrejevati državne razmere.

Najvažnejše politične pravice so torej dandanes: prvič volitvena, drugič pravica svobodno izjaviti svoje mnenje o javnih zadevah; to se pa zopet godi ali ustno, posebno na ljudskih splošnih in društvenih, ali pismeno, kar se pred vsem godi po javnih časnikih. Poslednja pravica, ki obsega svobodo govora in tiska, svoj zadnji smoter, v dobi svoj pravi pomen v volitvah. Okrog teh se torej suče vsa ustavna borba, v izid teh se državljanji poslužujejo malo da ne vseh ustavnih svoboščin.

Vprašamo tedaj: se smejo-li teh svoboščin posluževati tudi duhovni?

Da! Ker so tudi duhovniki državljani. Jih morda naredi nesposobne za državljanstvo zakrament mašniškega posvečenja? Kje je kaj takega zapisano? Ne ostanejo li, akoravno duhovni, še pravi ljudje, z vsemi naravnimi sposobnostmi?

Zatorej pa ne more nihče duhovnov kot takih odganjati niti od volitev ali agitiranja za volitve niti od presojevanja javnih zadev, torej tudi delovanja Tuma-Gabrščekovega, ako le dopolajjo tiste pogoje, od katerih dela državna postava odvisno udeleževanje pri političnem delovanju. Ako ima slednji roko-delec, kmet in meščan, ako imajo učitelji, ako imata dr. Tuma in Gabršček kot državljani pravico politikovati, smejo se tudi duhovni kot državljani vtikati v politiko.

Ako torej „Soča“ uči: Duhovniki naj ostanejo v cerkvi, dosledno trdimo tudi mi: dr. Tuma ostani v svoji pisarnici, Gabršček v tiskarni, napredni učitelji v šoli, nihče se ne sme vtikati v politiko. Kot državljani imamo vsi pravico politikovati, dosledno torej tudi duhovni. To pravico jim podeljuje država ustava.

Ali duhovnikom morda za politikovanje manjkajo duševne sposobnosti?

Za politiko, za razpravljanje javnih vprašanj človeka vsposoblja znanost in

skušnja. Čim temeljiteje in više se je kdo izšolal in izomikal, tem lažje mu je javno življenje razmotrivati. Duhoven pa spada v razred više omikanih ljudi.

Med naprednjaki, ki hočejo dandanes politiko voditi, nahajamo ne malo takih, ki niso dokončali viših šol, neredkokrat celo takih, ki se niso mogli skozi srednje šole preriti. Drugače je z duhovnikom. Duhovnik ima za seboj 16, reci: šestnajst let šole. To je že nekaj. Mej temi je osem let gimnazije. — Na gimnaziji je zgodovino dvakrat premlel. Na višem gimnaziju je bral, je študiral stare klasike, latinske in grške. Učil se je na gimnaziji tudi nekaj filozofije. Večina duhovnikov je napravila tudi matura, za katero so morali vse še enkrat ponoviti in prekuhati. Potem pa se je moral duhovnik učiti in izobraževati v semenišči. — Predelati je moral razne stroke: bogoslovje, pravoslovje, cerkveno zgodovino, cerkveno pravo ter učiti se modroslovja. Vse te stroke razširijo obzorje duhovnika ter ga postavijo na više stališče, da more ne le načelno presojati človeško življenje sploh, ampak tudi, ako treba, vtikati se v politiko.

In vendar liberalci trdijo: „Duhovnik se ne sme vtikati v politiko“. Mej tem ko pravico politikovanja priznavajo slednjemu trgovskemu pomočniku, slednjemu vaškemu magnatu in oderuhu, slednjemu učitelju, ako je naprednjak, odrekajo isto pravico duhovniku, ki v izobrazbi daleko nadkriljuje vse take napredne politikone.

Ne, ne! Duhovnik ima po državnem pravu in po svoji izobrazbi pravico politikovati. Liberalci mu to pravico lahko odrekajo, a odreči mu je ne morejo. —

A tudi liberalci sami niso dosledni v tem. Bili so časi, ko ne dr. Tuma ne Gabršček duhovščini nista odrekala pravico politikovanja. Spominjamo se, kako je Tuma, ko je vstanavljal „Trg-obrtno združenje“, vabil nasodelovanje. Sklicjal je celo duhovščino iz okolice na pogovor ter zbrani duhovščini izjavil, da se zanaša edino le na pomoč iste, ker brez nje sodelovanja ni mogoče stvari izvršiti. Tudi duševni oče zloglasnih „tutti frutti“ Gabršček nekdanj duhovščini odrekal pravico do politikovanja. Seveda je bil takega mnenja v onih blaženih časih, ko je duhovščina podpirala njegovo tiskarno in njegova podjetja ter mu tako polnila žepe. Ker pa duhovščina Tuma-Gabrščkove pogubne politike podpirati noče in ne more ter se jima ustavlja in ljudstvu odpira oči, begata zdaj ljudstvo s publico: „Duhovščina ne sme politikovati, ostane naj v cerkvi“.

Ti pa slovensko ljudstvo ne daj se begati z naprednimi publicami. Ako ti kdo poreče, duhovnik naj se ne vtika v politiko, odgovori mu: Duhovnik ima pravico politikovati in sicer ravno tako

kakor vsaki napredni agitator. Ne veruj volkovom v ovčji koži, ki hlepe po tvoji krvi in tvoji duši.

Zakon zadevajoč občinske takse

veljaven za pokneženo grofovino goriško-gradiško.

Kakor smo obljubili, priobčujemo danes ta zakonski načrt, kakoršnega je vsprejel naš dež. zbor v jedni svojih zadnjih sej in ki se tako-le glasi:

Člen I. Vsaka županija ima pravico, vse ali le nekatere v naslednjem členu navedene takse vpeljati, ali pa že obstoječe povišati k večjemu do zneska 100 K.

Člen II. Občinske takse se smejo nalagati izključno le na sledeče naslove: 1. za sprejem v občinsko zvezo (občanstvo ali pristojnost); 2. za prostovoljno dražbo premičnin; 3. v stavbinskih zadevah (za dovoljenje stavbe ali uporabe); 4. za dopustila in dovolitve javnih plesov, javnih razstav, umetnostnih predstav, kabinetov, kosmoramov, menažerij in dr., dalje kavarnam in krčmam, da smejo ostati odprte čez predpisano uro; 5. za rabo javnega svetla (za sejme, za razstavo miz in dreves pred kavarno, krčmo itd.; za oboje v slučajih gradbe ali popraviljanja poslopij); 6. za javno meritev (javne tehtnice, mostne in decimalne); 7. za klanje odraslih živalij in drobnice (rabo občinskih klavnic); 8. za preiskavo živine (zdravstvena preiskava odrasle živine in drobnice, ki je določena za klanje, ali pa uvožene, že klanč živine, naj je cela ali razkosana); 9. za uvažanje in izvažanje mrličev; 10. za pogreb (navadne jame itd.); 11. za hrambo nosil (oziroma začasno hrambo mrtvecev v mrtvašnici, kadar jih je izvoziti ali položiti v rakev itd.); 12. za odkopavanje mrličev; 13. za razkuževanje (v slučaju epidemičnih ali kužnih živalskih boleznij); 14. na posest psov; 15. na posest velocipedov in avtomobilov; 16. na kočije in potratne konje; 17. za listine in uradna dela v korist strankam (živinske potne liste, domovnice, potrdila izvirnosti in dostavo uradnih pečatov); 18. za prodajo sodine vode v steklenicah.

Člen III. Takse, zapopadene v II. členu, smejo se uvesti samo vsled formalnega sklepa občinskega zastopa. Sklepati je od slučaja do slučaja za vsako posamezno takso po sličnih pravilnikih, kateri določajo natančno mero dotične takse, način iztirjevanja, organe, ki so pooblašteni v pobiranje in pobotanje, način registrovanja in pregledovanja. — Omenjeni pravilniki bodo morali biti potrjeni od deželnega odbora in stopijo še le tedaj v veljavo, če in kedar dosežejo tako potrdbo.

Člen IV. Kjer bi za nekatere, v II. členu navedene takse že obstojali deželni zakoni, so za take takse merodajni oni zakoni, kateri ostanejo nespremenjeni, kakor ostane nespremenjen deželni za-

kon z dne 15. junija 1888 št. 18 drž. zakona.

Člen V. Takse je načeloma odšteti ob vročitvi dotičnega dovoljenja ali ob dokazu prejetega uradnega dela. Zastane takse se smejo poterjati izvršenim potom, kakor druge občinske naklade.

Člen VI. Razun predpisanih taks ne bodo smeli terjati občinski organi drugih odškodb od strank, kakor dneve, potnine in enake. Morebitne nagrade in povračila stroškov bode izplačevala občinska blagajna (§ 24. obč. reda) in sicer na podlagi dotičnih že obstoječih pravil, oziroma onih, katere ima še le izdati občinski zastop.

Člen VII. Kadar elementarne poškode nanesejo potrebo, da se zgradi ali popravi kaka stavba, ni za poizvedbe ali ogleda na licu mesta terjati nobene takse.

Člen VIII. Utoke proti odmeri in pobiranju taks je podati v 14 dneh občinskemu zastopu, proti njegovim razsodbam pa v enaki dobi deželnemu odboru.

Člen IX. Takse zastarajo, če se ne poterjajo v treh letih od časa, ko bi se bile morale v zmislu člena V. poplačati.

Dopisi.

Iz učiteljskih krogov. — „Soča“

je že ponovno imenovala učitelje farovške skledoliznike. Odgovarjati na take in jednake pobalinske izraze „Sočinih“ barab, ki so se pritepli na Goriško menda edino zato, da tu sejejo razdor in sovražstvo, bilo bi nespametno. Toda par besed do gosp. „naprednih“ tovarišev menda ne bo odveč. Kdo izmed vas, vprašam, ni že užival gostoljubnosti v farovžu, ki je večkrat edino pribežališče na deželi za omikanca? O tem bi znali povedati tudi gg. uradniki. Pa tudi marsikateri učitelj, četudi „napreden“, ne more sploh dobiti drugje primerne postrežbe še dandanes, ako ne v farovžu. Sploh pa to ni nič nedostojnega in celo kaj navadno pri omikancih, da drug družemu izkazujejo prijaznost in gostoljubnost. Omenjam na tem mestu, da mi je g. nadzornik celo priporočal iti včasih v farovž, ker ni lepo, ako se človek preveč odteguje primerni družbi in ker tudi na ljudstvo blagodejno upliva, ako vidi učitelja in duhovnika v prijaznem občevanju.

Tudi sedanji g. nadzornik, ko prihaja na deželo, gre v katero gostoljubno hišo, zato pa menda ga ne boste imenovali skledoliznika. In „napredni“ učitelji podpirajo tak smrad, to sramotilko učiteljskega stanu! Ali ni to največja zaslepljenost? Kaj naj vam še naredi „Soča“, da vas izmodri?

Ko je šlo za izboljšanje učiteljskih plač, kaj je uganjala, kako nas napadala! In sedaj je začela pa na ta način, da bi popolnoma ločila duhovnika in učitelja,

čiča, ki je bil za poučevanje usposobljen.)¹⁾ Dopržil je bil normalno in ž njo združeno realko. Obiskaval je potem pripravniški tečaj in prebil postavni izpit. Bil je dober pevec in organist. Zlasti pa se je odlikoval z računstvom. Kedar so imeli v davčnem ali katerem koli uradu težke in zmedene račune, reševal jih je llinčič v splošno zadovoljnost. V peresu ga je malokdo dosegel. In da bo njegova podoba popolna, dodam še to, da je bila tudi lepopesec.

Taka je bila stara šola tolminska.

B. Nova šola.

Po novi šolski postavi bi bile morale pošiljati vse vasí, ki niso nad 4 kilometre od Tolmina oddaljene, svoje 6—14 letne otroke v tolminsko šolo. To je bilo za nekatere hudo, zlasti s početka, dokler je bil pouk na tej šoli celodnevni. V šolo so sicer hodili, pa neredno. Vodstvu je delalo preglavico pa tudi to, da so dajali nekateri svoje otroke domá učiti. Priletni strici, ki so prebirali „Novice“ in „Drobtinice“ in so znali morebiti tudi Slomšekovo lepo knjigo „Blaže in Nežica“ skoro na pamet, so zbirali vaške otroke po izbah in jih učili brati in pisati. Naučili so jih toliko, da so hodili po nekaterih mesecih z molitvenikom v cerkev in da so se znali podpisavati. Izmed teh „učiteljev“ zasluži sosebno eden, da ga natančneje opišem.

¹⁾ Samo l. 1831. je nekaj pomagal Ježu, ki je imel prerenopoljeno šolo in ni bilo dobiti nikjer drugej pripravnega pomočnika.

Imé mu je bilo Jakob Rutar (Prtničev Jakob). Domá je bil s Čiginja, v volčanski fari. Bil je na rokah in nogah pohabljen. Hodil je težko, pisati pa še mogel ni, ker je imel sključene prste. Znal je pa živo pripovedovati in lepó učiti. Učil je po svoje. Abecednika ni imel nikdar pri učencih. Enemu je dajal molitvenik, drugemu koledar, tretjemu stoletno pratiko. Sploh mu je prav prišla vsaka knjiga, samo da je imela nov črkopis. Pa čeravno je vsacega posebej učil, naučil jih je vendar v kratkem brati, in ker jih je še s pripovedovanjem kratkočasil, hodili so radi k njemu v šolo. Tudi stariši so ga bili veseli. Posebno priljubljen je bil v Dóljah, nekaj čez dva kilometra od Tolmina oddaljeni vasi. Na neko stran je ta originalni „učitelj“ šolski obisk oviral, na drugo pa pospeševal. Doljane n. pr. je od redne šole odvrčal, Zaláščanom je bil pa prava dobrota. Šole ti graparji niso imeli, Tolmin jim je pa preoddaljen. In za hrano in par krajcarjev jim je naučil otroke brati.)¹⁾ Če vprašaš dandanes Zaláščana, ali zna brati, ti odgovori: „Znam“. Če ga dalje vprašaš, kam je hodil v šolo, ti pové: „K listemu Jakobu, ki je bil tam s Čiginja domá in je težko hodil“. Teh razmer vodstvo ni moglo biti veselo.

Šolskega obiska pa tudi zató niso mogli povoljno urediti, ker niso imeli za toliko otrok primernih

¹⁾ Samo enkrat (l. 1882) je prejel iz okraj. šolskega zaloga 20 gld. nadarka in to na priporočilo okraj. šol. nadzornika.

prostorov. Tolminska šola ni imela nikdar svojega doma. Bila je blizu 100 let le — gostačka. Ličar in Sandrini sta poučevala „pri Blažu“ h. št. 1. Krušič in oba Pitamica so imeli šolsko sobo v Penzinovi stari hiši št. 9. Bizálj in deloma tudi Jež sta poučevala pri „Luku v Dragi“ h. št. 95. Kar je bilo učiteljev za Ježem, poučevali so vsi do l. 1881 v llinčičevih, zdaj Gabrščekovih hramih h. št. 62. Ker je bila tam toliko let šola, dali so lastniku te hiše imé „Podšólar“, ki se ga še zdaj drži.

Novo šolsko poslopje.

L. 1881 so zgradili prostorno in lepo šolsko poslopje na Penzinovi „Guni“, blizu c. k. uradov in cerkve. Koliko pisarij, koliko besedi in prepisov, predno so postavili temelj tej prepotrebni stavbi!¹⁾ Boj ste bili zastran nje dve stranki: Cafazura-va in Devetak-ova. Prva je hotela imeti šolo konec trga „na Kozarščih“, druga pa kjer si bodi, samo da bi bila bliži cerkve in na zavetnem in mirnem kraju.

(Dalje pride.)

¹⁾ Za zidanje šolske hiše v Tolminu je okraj. šolski svet že l. 1780 svoto 7577 gld. 33 kr. preudaril. Na pritožbo Izid. Pagliaruzzi-a in tovarišev je dežel. š. svet ta sklep razveljavil. Predsednika Andr. Winklerja to pa ni ne motilo, ne oplašilo. Obrnil se je z jasno vlogo do c. k. ministerstva za bogocastje in uk ter dosegel, da je dobil sklep okraj. š. sveta pravico in veljavo. Da ni denar mrtve Ježal, naložili so ga na obresti v goriško hranilnico „Monte di Pietà“. Ko so bili začeli l. 1877, zidati, so ga kar vzdignili.

dva činitelja, ki sta vže po svojem po-
klicu dolžna skupno delovati. Ali bi mo-
gel kdo na kak drug način bolj škodo-
vati našemu narodu?

Res, ako pri vsem tem ne odprete
oči, vam ni pomagati!

Politični pregled.

Grof Schaffgotsch in Kranjski Nemci.

Dunajska „Information“ piše: „Pri-
instalaciji ljubljanskega župana Hri-
barja je zastopnik vlade grof Schaff-
gotsch obžaloval, da so nemški dav-
koplčevalci tako slabo zastopani v ob-
činskem svetu ljubljanskem ter imenoval
to „anomalijo in obžalovanja vredno dej-
stvo“; nadalje je izrekel nado, da bode
župan tudi nasproti nemškim meščanom
v vsakem oziru objektivni. Ta izjava
vladnega zastopnika je napravila na nav-
zoče in na ljubljansko prebivalstvo jako
mučen utis in dokaj zmanjšala splošne
simpatije za grofa Schaffgotscha, kar-
snihi je bil dosedaj deležen. V dvojem
pogledu so bile te izjave neumestne in
netaktne. Nemci v Ljubljani tvorijo ne-
znatno manjšino prebivalstva in vendar
je ne bode v celi Avstriji manjšine,
katero bi se tako razvajalo bodisi od
strani občinske kakor deželne in državne
uprave, kakor so baš Nemci mesta Ljub-
ljane. Tu je bila zahteva po objektivnosti
popolnoma nepotrebna. Še mučneje pa
je uplivala ta zahteva iz nekega drugega
uzroka: Kedaj se je kakemu vladnemu
zastopniku zdelo potrebno, potegniti se
za krepke manjšine v mestih Trst, Go-
rica, Celje, Maribor, Gradec itd.? Kaj
vse bi se očitalo grofu Schaffgotschu,
ako bi do dotičnih neslovenskih zastopov
in županov stavil jednako zahtevo kakor
je to storil v Ljubljani! Toda ta dogodek
se mora od slovenske strani izkoristiti.
V onih mestih, kjer v občinskih zastopih
Slovenci nimamo nobenega sedeža, ali
pa da se jih kakor v Trstu, od strani
večine in vlade popolnoma prezira, ma-
rajo isti opozoriti vladne zastopnike na
njihovo dolžnost, da upoštevajo tudi nji-
hove interese in pa na zgled grofa
Schaffgotscha ter zahtevati, da ga po-
snamejo.“

Premeščenje deželnega zbora Istverskega iz Poreča
v Pulj in proglašenje Pulja glavnim mestom ister-
skim.

V nedeljo se je vršil v gledišču
„Politeama Cescuti“ v Pulju shod, kate-
rega so sklicali socialisti. Shod je bil
umogobrojno obiskan in na tem shodu
se je sklenila resolucija, naj se deželni
zbor in uradi deželnega odbora prenese
iz Poreča v Pulj in mesto Pulj naj se
proglasi glavnim mestom isterskim. Za-
nimivo je, da so „internacionalni“ so-
cijalisti se postavili v svojih govorih na
izključljivo italijansko stališče, ki je
drugače izključeno iz njih programa. K
shodu so tudi bili povabljeni deželni
poslanci stanujoči v Pulju, a se shoda
niso udeležili.

Crispi umrl.

Italijanski državnik prve vrste Crispi
je umrl v Napolju v nedeljo zvečer ob
7^{3/4}. Za njegov pogreb vrše se velikan-
ske priprave. Crispi je bil jeden najpo-
glavitnejših italijanskih državnikov, ki so
zagovarjali trozvezo in je tudi sodeloval
takrat, ko se je ista sklepala. Da pa ni bil
Crispi v gmotnih ozirih dobitnik itali-
janskega ljudstva, je tudi dognana stvar.

„Vaš duh se je obsenčil“.

Dr. Tuma meni 4. avg. 1899.

Napet je lok,
In „senca“ tu se lahko meri,
In vidi „solnčni“ se obok,
Pod njim „junaki“ so nekteri —
A solnce pa v oči
Ostró, hudó se jim blešči,
Oh pač oči
Jim oslepi!
„Osenčenec“, a „solnčni“ vi,
Li tu me v senci vidite?
Le bliže, bliže pridite,
In sprožite svoj lok
Iz spretnih rok! —
In čvrsto, gosto so letele
Na mé „prijazne“ vaše strele;
A mene niso nič zadele.
Bilo njih „solnčno“ je nebo
In preslepilo jim okó.
Jaz pa sem v „senci“ stal,
„Obsolnčenec“ se nisem bal,
Vedoč: so mladi, lepi,
Da na obeh
Očeh
So slepi!
Iz solnca v senčno stran; junaki,
Vi večni „korenjaki“!
Ha, ta junak
Mi znan je vsak —
In sprožen lok, frčijo strele,
Li koga bodo pa zadele?

Avstrija in Meksiko.

Kakor smo že poročali, poravnalo
se je zopet ono nesoglasje med našo dr-
žavo in Meksiko, navstalo vsled tragične
smrti cesarja Maksimiljana in uvedle so
se zopet normalne diplomatske razmere.
V doseg tega sta baje največ pripo-
mogla neki dr. Fr. Kasda in pa tajnik
kneza Khevenhüllerja, dr. Rauscher. Cesar
je v priznanje teh zaslug povzdignil pr-
vega v baronstvo, drugemu pa podelil
vitezki križ Franc Jožefovega reda.

Domače in razne novice.

Vabilu na naročbo v drugem pol-
letju se je odzvalo lepo število gospodov
ter se na novo pridružilo našim gg. na-
ročnikom. Tudi hvaležno potrjujemo, da
nam je v tem času precej naročnine
došlo, a vendar so še nekateri, ki so z
naročnino zaostali celó za l. 1900. —
Posebno te uljudno prosimo, da v krat-
kem zaostalo naročnino poravnajo.

Imenovanje članov izpraševalne
komisije za ljudske in meščanske šole v
Gorici. Imenovani so gg. ravnatelj Stefan
Križnič, predsednikom, prof. Viktor
Bežek, namestnikom; člani so pa gg.:
prof. Anton Šantel, Ferdinand Seidl,
Ant. Fras, Ant. Gvaiz, dr. Franc
Kos, Pij Babuder in Aleks. Gio-
seffi; vadični učitelj Karol Travan
in okr. šol. nadzornik Finžger.

Smrtna kosa. — Prejšnji teden
je umrl v Sežani g. dr. Fr. Jaschi, c. kr.
višji okr. zdravnik v pokoj. Pokojnik
je služil predno je prišel v Sežano, dolgo
vrsto let kot okr. zdravnik v Pazinu in
je ostal pri tamošnjem ljudstvu zaradi
svojega prijaznega občevanja z vsakterim,
v najboljšem spominu in v takem spo-
minu ostal je tudi pri prebivalstvu se-
žanskega okraja. N. v m. p.

Služba učiteljice „otročkega vrta“
v Solkanu za letno plačo 600 K je raz-
pisana. — Prosilke za to službo naj vložijo
svoje prošnje s potrebnimi spričevali pri
podpisnem odboru do dne 24. t. m.

Solkan, 12. avgusta 1901.

Odbor društva „otročki vrt“.

„Šolski Dom“ in Malovrh. —
Zadnja „Soča“ pravi, da se je tudi „Sl.
Narod“ spraval na naš „Šolski Dom“ in
da tudi on odsvetuje slovenskim rodo-
ljubom, da bi podpirali to najvzvišenejšo
narodno podjetje v goriškem mestu. Mi
seveda označimo naravno i to herostrat-
sko pisavo „Slov. Naroda“ kot narodno
izdajstvo, naj bo pa to lastniku „Soče“
po volji ali ne. Jeden glavnih urednikov
„Slov. Naroda“ je, kakor je znano, Ma-
lovrh. In kdo da je ta Malovrh, je šir-
nemu slovenskemu občinstvu tudi dobro
znano, kakor mu je tudi znano, da bi
slovenski narod presneto slabo skrbel
za svoj obstanek in za svoje dobrobit,
ako bi se ravnal po nasvetih pobratimov
Gabršček-Malovrh. Zadnja „Soča“ na-
znanja slovenskemu občinstvu tudi „vele-
zanimivo“ vest, da je neki češki ilustro-
vani list prinesel sliko Gabrščekovo, fo-
tografijo mu je seveda priskrbel Gabršček
sam; naročil je najbrže fotografu, da se
pri izdelovanju fotografije ne drži po-
polnoma — resnice, marveč da jo —
olepša; kajti prepričani smo, da bi ime-
novani češki list najbrže ne prinesel
Gabrščekove fotografije, ako bi mu bila
znana resnična in naravi popolnoma
odgovarjajoča fotografija, katero smo
mi priobčili v zadnjih šte-
vilkah svojega lista. Ko je pa že prinesel
imenovani češki list Gabrščekovo sliko,
svetovali bi mu, da si priskrbi tudi Ma-
lovrhovo fotografijo ter da prinese tudi
isto, ki bode služila kot izvrsten pendant
k Gabrščekovi sliki. Pa to le mimogrede
povedano... Pribiti moramo pa jako
zanimivo in naše „narodno-napredne“
kolovodje vrlo označujočo izjavo „Soče“,
da morajo delati oni proti vsemu, kar
napravimo in bi še napravili mi tedaj,
ako bi bil vspeh našega delovanja tudi
„narodu v korist“.

S tem priznava torej „Soča“, da
je naš vspeh narodu v korist. Ali
njenih kolovodij geslo „naj pa hudič
vse vzame, ako naša ne velja“
nalaga jim, da podirajo in rušijo vse,
kar so drugi storili in še delajo v naro-
dovo korist, naj si bodo o tem še tako
prepričani. Na blebetanje o kakem stran-
karstvu v zavodih „Šolskega Doma“ se
nam pa ne zdi več vredno spregovoriti
besede, kajti dokazali smo že stokrat
in to vedo dobro tudi vsi najzagrizenejši
naprednjaki, da je „Šolski Dom“ jedino
le učni zavod in da so tam v vsa-
kem pogledu jednakopravni otroci, naj
so pa to sinovi in hčere „naprednjakov“
ali pa tudi „klerikalcev“.

Gabrščekova slika. — Ilustrovani
listi prinašajo običajno slike slavnih mož,
pa tudi slike glasovitih barab, mlincev á la
Luccheni, Francesconi, itd. Tudi ured-
nika A. Gabrščka je doletela velika

sreča, da so prinesli češki „Nové Illu-
strované Listy“ njegovo sliko s primer-
nim laskavim berilom. To je zadnja
Gabrščekova „Soča“ goriškemu ljudstvu
razglasila ter dostavila: „Tu doma pa
lop po njem, kakor po največjem lumpu
tega sveta“. No, Gabršček naj se tolaži
z znanim rekóm: „Nemo propheta in
patria“ ter naj hvali Boga, da ga Čehi
premaló poznajo. Ko bi Čehi vedeli, kako
je Gabrščekova „Soča“ še lani smešila
češko državno pravo, češke poslance,
župana zlate Prage, kako se je norca
delala s češko-francoskim prijateljstvom,
s češko-ruskimi simpatijami, kako ne-
sravnó je napadala glavno češko glasilo
„Narodné Listy“, gotovo bi ne prinašali
češki listi Gabrščekove slike s primernim
jako laskavim berilom, gotovo bi mu
uredniki „Nar. Listov“ ne pošiljali raz-
glednic! O drugih vrlinah Gabrščekove
„Soče“ ne govorimo: zadostovalo bi, da
bi naši češki bratje čitali le par „Tutti
frutti“, potem bi Gabrščka že drugače
slikali!

Komu ljudstvo „hrbet obrača“?

Pišejo nam: „Soča“ pravi, da goriški Slo-
venci čedalje očitneje obračajo hrbet dr.
Gregorčiču in njegovim somišljenikom
slov. dež. poslancem. — Ko sem to čital,
mi je prišel na misel oni trgovec, ki svo-
jega blaga spečati ne more, pa izda sle-
parski oglas, da ima „le še malo blaga
v zalogi, in da naj se požuri, kdor hoče
še kaj dobiti, kajti ljudje se trgajo za
njegovo blago“ itd. S tem hoče ljudi pre-
slepiti, češ da res dere vse k njemu in
jih tako odvrniti od svojih konkurentov.
Res kramarska politika to in meni se
nekaj pozdeva, da ljudstvo obrača hrbet
temu sleparskemu kramarju, ne pa naopak.

Tumov shod na Livku dne 11.
t. m. pod milim nebom je bil, kakor se
nam od tam poroča, slabo obiskan. Na-
vzočih je bilo okoli 80 mož. Okoli 50
naših, 30 nasprotnih. Tuma je govoril o
cestah in o razdelitvi občinskih pašnikov.
Gabršček je ravno tisto premeleval. Na-
zadnje pa je udaril po kardinalu in du-
hovnikih. Govoriti o cestah je prav
lahko, to zna vsak, a delati jih, delati,
to je pa nekaj drugega!

**Nekaj o naših šolskih razme-
rah.** — Že več pritožb nam je došlo o
šol. razmerah in skoraj se nam dozdeva
potrebno, da izpregovorimo o tem par
besed. Tu pa tam, da je zavlada med
otroci taka surovost in zdvijanost, da
morajo posegati vmes kr. pol. oblastnijo
proti šol. paglavcem! (Napredek!) Po-
korščina in napredek da gine iz šol
tako, da bi boljše bilo, da ni takih šol,
kjer se otroci nič ne naučijo. — Mnogo
otrok da zanemarja šolo in da se po-
tepa, mesto da bi hodili v šolo. Taki da
so nadloga za vso vas, ker še druge
slabo uče in zapeljujejo k slabemu. Kraj.
š. sveti se pritožujejo, da se ne ozira
na njihove sklepe v tem oziru, da bi
se take nenaradne po zaslužnju kaz-
novalo in prisililo hoditi v šolo. Ako
niso kr. š. sveti nič veljavni, zakaj da
se jih voli. Od kedaj da so nove po-
stave, ker poprej da ni bilo tako itd.

(Kolikor je nam znano, mora vsak
otrok do 14. leta hoditi v šolo, sicer
zapadejo starši ali namestniki ostrim
kaznim. Čudno se nam toraj zdi, da so
mogoče take pritožbe. Po našem mne-
nju nikakor ne gre prizanašati nemarnim
in brezvesnitim staršem, ki zanemarjajo
svoje svete dolžnosti. Tudi se nam čudno
zdi, da bi šol. oblastnijo ne izvrševale
obstoječih postav, ki so v blagor posa-
meznika in vse člov. družbe. Resnično
da se čudimo takim pritožbam).

K vojaškim vajam je odpotoval
včeraj zjutraj ob 6. uri tu garnizujoči
pešpolk št. 47. Udeležil se bode vaj,
ki se bodo vršile okolo Postojne, Ra-
keka in Cirknice. Pri tej priliki se je
zbralo na Travniku, kjer je bil pred
odhodom razpostavljen polk, vse polno
meščanov. Točno ob 6 uri prinesli so iz
vojašnice polkovo zastavo, godba zaigra
cesarsko himno med bobnanjem vsih
bobnov, potem pa je komandiral polkov-
nik k molitvi in godba je zasvirala:
„Oče, k Tebi kličem!“ Tej molitvi pa je
sledila vesela koračnica in vojaki odri-
nili so po Raštelu, stolnem trgu in trgu
sv. Antona po dunajski cesti proti Aj-
dovščini, kjer imajo odpočitek. Velika
množica ljudi jih je spremljala do „ruse
hiše“. Ginljivo je bilo v nedeljo zvečer.
Po dovršenem mirozovu ob 9. uri, se je
h kratu po celi vojašnici razleglo veselo
vriskanje vojakov. To je bilo pač vris-
kanje onih fantov, ki so doslužili tretje
leto in ki se od vaj ne vrnejo več v
Gorico, marveč v svojo domovino v ze-
leno Štajersko. Vriskanje je kazalo, kako
srčno so hrepeneli mladeniči po svoji
domovini, kjer jih že tako željno pričau-
kujejo svoji.

Vojak utonil. — V nedeljo po-
poludne se je kopalo več vojakov 47.

pešpolka v Soči pri Barki. Soča je proti
levemu bregu jako plitva, v isti smeri
proti desnemu bregu pa je še precej glo-
boka, pravijo, da kake 4 metre. Tija je
baje zašel nesrečnež ter tam utonil.
Njegovega trupla do včeraj še niso
našli

Utopljenec se imenuje Karol Schut
in je služil kot trobentač pri 12. kompa-
niji 47. pešpolka t. j. pri onem bataljonu,
ki je prišel pred par dnevi iz Maribora
v Gorico, da se udeleži vaj pri Postojni.

Bosanski vojaki v Sežani. —
Pred nekaj dnevi so dobili v Sežano
nenavadne a jako mile goste. Došli so
tje naši južni bratje, bosanski vojaki, ki
so na potu na velike vojaške vaje. Vse
ljudstvo z zanimanjem gleda te krepke
bosanske postave, ki s svojim vedenjem
in nastopanjem spominjajo ne svoje so-
sede neustrašene Črnogorce. Vedejo se
jako lepo in dostojno in dokazujejo, da
je med Slovani prava olika doma. Slov.
ljudstvo jih je jako veselo.

Preveč se ga je nalezel. — Karol
Culot je bil v službi pri trgovcu Kühnelu
ki izdeluje ob jednem tudi soda vodo in
pokarice. Nekega dne prejšnji teden na-
ložil je Culot voz s steklenicami soda-
vode in s pokarici in ob jednem dobil
nalog od gospodarja, da vsprejema tudi
denar od odjemalcev. To delo bi Culot
lahko opravil v nekaterih urah, a trajalo
je mesto malo ur, celi božji dan. Še-le
proti večeru pripeljal je Culot Kühnelu
voz, na katerem je bilo polno pobitih ste-
klenic in pokalic in je imel sploh g. Kühnel
škodo za kakih 198 K. Revež se ga je
preveč nalezel in ni vsled tega vedel kaj
dela. Kühnel pa s tem ni bil zadovoljen
in je naznanil vso stvar policiji, ki je
Culota v soboto predpoludne v neki go-
stilni zasačila ter ga prijazno povabila,
naj jej sledi.

Dež. — Včeraj popoldne smo z
velikim veseljem pozdravili dež, ki je
vsaj nekoliko ukrotil vročino, ki je za-
čela zadnje tri dni že postajati neznosna.
Dež je bil jako razsežen in zato velika
dobrota našim poljedelcem, kajti suša
pretila je že po večjih krajih hudo, po-
sebnó pa turšici (koruzi).

**Prva jugoslovanska tovarna za
kavine surogate, figovo in sladno
kavo v Ljubljani se je otvorila.** —
To važno narodno podjetje gospoda
Ivana Jebračina, trgovca, tovarnarja in
zalagatelja kavinskih primesi v prid družbe
sv. Cirila in Metoda je blagoslovil druž-
bin prvomestnik, preč. g. mons. Tomo
Zupan. Vsak Slovenec mora najiskre-
nejše pozdravljati to novo tovarno, ker
je zadelala precejšno vrzel na polju na-
rodne obrtnosti in bo dajala zaslužek le
domačinom. Če pripomnimo, da se samo
na Kranjskem vsako leto porabi 300 va-
gonov kavine primesi (cikorije), ki do-
haja večinoma iz družih dežel, kjer
ostaja dobiček in kamor se plačuje delo
izdelovanja, bo vsakteremu jasno, da gre
mnogo našega denarja v žep tujemu pod-
jetniku mimo domačih, dela pogrešajočih
rok. Z domačim podjetjem pa se koristi
tudi družbi sv. Cirila in Metoda. Ta bi
dobivala od zgoraj navedene letne mno-
žine po 30.000 gld. ali 60.000 kron letne
podpore samo s Kranjskega; približno
dohodke pa bi dajale ostale slovenske
dežele. Tu in v drugih predmetih, ki se
izdavajo v družbin prid, je skrit velik
narodni zaklad. Slovensko rodoljublje!
Sezaj po njem, polagaj ga na domovin-
ski altar! In s takimi sredstvi razvilo bi
se naše šolstvo ob jezikovnih mejah
tako, kakor si je najrodoljubneje slo-
vensko srce le želeli more. Ko še ome-
njamo, da je g. Iv. Jebračin povodom bla-
goslovljenja svoje tovarne daroval družbi
sv. Cirila in Metoda 400 kron, izrekamo
ob enem domoljubno prošnjo: Slovenke
in Slovenci! Rabite, zahtevajte, priporo-
čajte vselej in povsod le te izborne iz-
delke domače industrije v čast in ponos
slovenskemu imenu, v korist slovenskega
dela in v prospah vseslovenske šolske
družbe.

Beda v Italiji. — Mej kmetskim
delavskim ljudstvom na mnogih krajih
Italije se pojavljajo čedalje nevarniše
stvari. Ljudstvo je nezadovoljno, ker
strada, ob polnih loncih velikašev. Ljudje
požigajo in izgredi so na dnevnem redu.
Jeli so naskakovati poslopja bogatašev,
dne 8. t. m. je več tisuč ljudi navalilo
na grajščino vojvode Visconti in opro-
stilo vse v grajskih ječah zaprte ude-
ležence zadnjih izgredov. Vojaštvo je noč
in danná straži.

Narodno gospodarstvo.

**Zakon o obligatorni reviziji pri-
dobitnih in gospodarskih zadrug (po-
sojilnic in hranilnic itd.)**

(Dolge.)

Poslanska zbornica je sprejela ta
vladin predlog v svoji seji dne 21. de-

cembra 1895. skoro enoglasno, ni pa še bila rešena v visoki gosposki zbornici do konca seje v januarju 1897. V 17. seji XII. sesije dne 24. maja 1897 ponovili so poslanec Wrabetz in drugovi svoj omenjeni predlog, vendar pa ni prišlo do posvetovanja o njem zbog težkoč v zbornici.

Silna, pereča potreba, to vprašanje rešiti, je privedlo poslance Wrabetza, dr. Voglerja in drugove, da so stavili v seji 12. februarja t. l. zopet tak predlog, na katerega se naslanja ta-le načrt postave. Da bi natančneje dokazoval potrebo te postave, mislim, da ni potrebno potem, kar sem že povedal o razvitku tega vprašanja, kakor tudi z ozirom na to, koliko škode trpe mnogi krogi po polomu poedinih zadrug v zadnjem času.

Tudi temeljni princip postave, prepuštili izvedenju revizije navadno združnim zvezam, mislim, ne potrebuje daljšega utemeljevanja. Postavljena na principih samopomoči, samooskrbnitva in samoodgovornosti, zadržna stvar ne potrebuje direktnega nadzorstva po državnih organih, da se odstranijo vse zle navade. Iz sebe same bo našla po le tej postavi moč in sredstvo za uspešno organizacijo.

Združne zveze imajo mnogo izkušnje in strokovno sposobne revizorje, in so ti tudi poklicani, da pomagajo drugam kot prijazni svetovalci pri premenjanju statutih, knjigovodstva in drugih posebnih naredeb.

Državno oskrbnitvo ima na edni strani le malo sposobnih oseb, ki bi se bile odlikovale v praksi, na drugi strani pa bi izključna kontrola pridobitnih in gospodarskih zadrug po državnih organih državnemu oskrbnitvu naložila odgovornost, katere ono iz mnogobrojnih vzrokov ne more prevzeti, katerih ne bom dalje navajal. Ako se torej govori o le tej postavi o državnih revizorjih, misli se samo na izjemne slučaje.

Združna postava z dne 9. aprila 1873 se opira na princip popolne gospodarske svobode; neobhodno potrebni korelat njen je odgovornost za porabo te svobode. Odgovornost naj se po le-tej postavi združnim oskrbnitvom le postavi, kajti revizorji naj ne delajo vedne kontrole po proglednem svetovanstvu nepotrebne, ampak naj le tvore izdatno strokovno pomoč poslednjega.

Le-ta postava pa naj ne stori, kakor da je nepotrebna zaželjena reforma osnovnega zakona o pridobitnih in gospodarskih zadrugah in naj je ne zakasni, ampak ona naj v sedanjih postavnih odnošajih ustvari določbe, po katerih se zaprečijo največje zlorabe in najhujši prestopki. Tudi ko se bude le-ta postava sprejela, bode imel narodnogospodarski odsek reformo osnovnega zakona o pridobitnih in gospodarskih zadrugah še vendar vedno za zelo potrebno in ne zabranjeno po le tej postavi.

Premene na predlogu, na katerega se le ta postava naslanja, ozirajo se na edni strani na razvoj in na resnične odnošaje in potrebe posojilnic, osnovanih po Reiffisenovem principu in drugih zemljedelskih zadrug, dočim one na drugi strani ostreje precizirajo odgovornost zvez za uspešno proizvodbo revizij in podajajo tudi udom posameznih zadrug možnost, odstranitev pomanjkanj, grajanj po revizorju, s silo doseči proti preoblastnemu vodstvu zadrug.

Iz vseh teh vzrokov si dovoljuje narodnogospodarski odsek najtopleje priporočati visoki zbornici sprejem le tega načrta postave. (Dalje pride).

Prezgodnje vpreganje žrebet.

Mnogi konjerejci delajo napako, da svoja žrebata prezgodaj vpregajo, da bi prej imeli dobiček od njih. Žival — tako si domišljujejo — si vsaj služi svojo klajo, in njena vzreja hodi ceneje. Ta domišljija pa je napačna; pričakovani dobiček se le prebogostoma prevrže v občutljivo izgubo. Kakor je znano, raste žrebe v prvem letu svojega življenja najbolj na visokost, več nego v vseh naslednjih štirih letih skupaj. V tem času se oves ne sme hraniti; žival mora dobiti dovolj krepke hrane. Od drugega leta naprej, ko žrebe počasneje raste, se mu razvijajo zlasti notranji organi in noge; v tretjem letu pa, da se konj poljedelcu dovolj razvije, se mora doklada krepke klaje za toliko zmanjšati, da žrebe ne postane predebelo, sicer bi bila vzreja predraga, kajti žival še ne sme delati. Pa tudi triletni konj se še ne sme smatrati za popolnoma razvitega; le poleg matere se že sme učiti vožnje, da se navadi ubogljivosti in pokorščine. Sme pa opravljati le lahka dela, nikakor pa ne težkih, ker je voljan in ognjen. Škoda, ki vsled tega nastane, se kmalu pokaže, dasiravno je konjerejec

noče opaziti. Žival zaostane v svojem razvoju; noge, zlasti skočne kosti, odrevené in žival izgubi mnogo na svoji vrednosti. Pomisliti je treba, da konj doraste šele v petem letu; če ga poprej rabimo za težko delo, se ne more prav razviti, začne prezgodaj hirati, zlasti noge se pokvarijo in žival je taka, kakor bi bila že stara. Od mladega konja se torej pred četrtilim letom ne sme zahtevati premnogo, naj si tudi svoje klaje ne zasluži. Žival bo pozneje dokaj več vredna ter bo z daljšo porabnostjo bogato poplačala prizanašanje v mladosti. Mladi konji naj se rabijo pred vsem le za lahko vprego in tudi ravna naj se z njimi prizanesljivo in mirno; čuvajo naj se surovega pretepanja ter naj se kaznujejo le takrat, kadar to z nepokorščino zares zaslužijo.

Loterijske številke.

	10. avg. ista
Line	35 27 53 54 26
Trst	2 10 59 69 83

Dunajska borza.

12. avgusta 1901.	
Skupni državni dolg v notah	99-05
Skupni državni dolg v srebru	98-90
Avstrijska zlata renta	118-70
Avstrijska kronska renta 4%	95-80
Ogerska zlata renta 4%	118-65
Ogerska kronska renta 4%	93-25
Avstro-ogerske bančne delnice	16-67
Kreditne delnice	641-—
London vista	239-60
Nem. drž. bankovci za 100 mark	117-17 1/2
20 mark	23-44
20 frankov	19-04
Italijanske lire	91-15
C. kr. cekini	11-32

Knjiga „Naši narodni grehi“ se dobiva v „Narodni tiskarni“ v Gorici in pri knjigotrcu g. Likarju. V nobeni slovenski hiši ne bi smela manjkati ta knjiga, iz katere se moramo učiti, kako živi res slovenski in kako se ogibati narodnih grehov. Baš sedanje volitve po obmejnih slovenskih pokrajinah so zopet pokazale, kako potrebni smo še narodnega pouka. Zatorej Slovenci, ne izogibajte se tej prekerni knjigi in naročite si jo! Cena knjige je 50 vinarjev po pošti 5 vin. več.

Glasovir

v dobrem stanu se odda za 140 K. Kje, pove uredništvo.

Harmonij

s 5 oktavami v dobrem stanu se odda za 500 kron. Kje, pove uredništvo.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznicu

v Gorici
ulica Vetturini št. 3.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, brislih, dal-matinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Ravnokar je izšla v „Narodni Tiskarni“ knjižica:

TRI IGRE

za žensko mladino.

Prosto poslovenil
E. Klavžar.

Knjižica se dobiva v „Narodni Tiskarni“ v Gorici, ulica Vetturini 9, in pri knjigotrcu Pallichu v Gorici na Travniku mehko vezana po 40 vin. po pošti 3 vin. več.

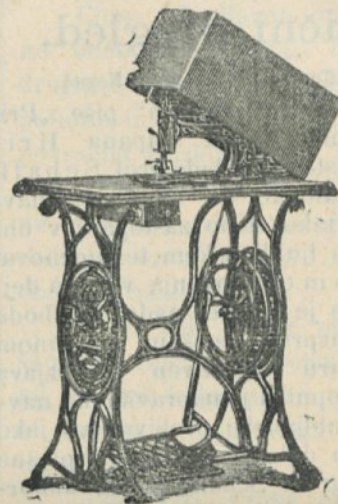
Rojaki! Spominjajte se o vsaki priliki „Šolskega doma“.

Peter Drašček,
trgovec jedilnega blaga v Gorici,
Stolna ulica št. 2.

Priporoča se p. n. občinstvu v Gorici in z dežele. Prodaja kavino primeso, sladkor, milo, slanino, riž, maslo surovo in kuhano, olje, moko iz Majdičevih mlinov in vse jestvine.

Zaloga žveplenk
sv. Cirila in Metoda.

Fani Drašček,
zaloga šivalnih strojev v Gorici,
Stolna ulica št. 2.

Prodaja stroje tudi na teden-ske ali mesečne obroke. Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu.

Podpisana priporočata slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi svojo novo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imata tudi raznovrstne pi-jake n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Senf), Ciril-Methodovo kavo in Ciril-Methodovo milo ter drugo v to stroko spadajoče blago. — Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem
Kopač & Kutin,
trgovca v Semeniški ulici h. št. 1.
v lastni hiši, kjer je „Trg. obrt. zadr.“

Josip Valentinčič,

pekovski mojster
v Gorici v Raštelju št. 29.

priporoča
vedno sveži kruh navadni
in najfinejši,

vsakovrstno pečivo za godove in druge razne „pogrjene“, prav okusne kolače za birmo in poroke, različne torte itd.

Vsa naročila izvršuje točno in natančno po želji gospodarov naročnikov po jako zmernih cenah.

Izvolé naj ga torej počastiti z mnogobrojnimi naročili cenj. gg. rojaki v mestu in na deželi.

Anton Fon,

klobučar in gostlničar,
Semeniška ulica št. 6,

ima bogato zalogo raznovrstnih
klobukov

ter toči v svoji krčmi
pristna domača vina
in postreže tudi z jako ukusnimi jedili.

Gizela-zveza v nabavo oprave (bale) za možitev sposobnih deklin

pod pokroviteljstvom
Njene cesarske in kraljeve Visokosti presvitle gospe nadvojvodine Gizele.

Zveza zavaruje **glavnice** (kapitale) v **nabavo oprave** (bale) po cenah zavarovalnicah (premijah) in najboljših združbah (kombinacijah).

Konec l. 1900 je bilo vže 103.566 polie s K 128,939.000 zavarovalne glavnice.

Aktiva so znašala K 36,535.000.

Preglede in pojasnila dopošilja na zahtevanje brezplačno in franko

V vseh krajih, kjer ni zveza še zastopana, postavijo se pod ugodnimi pogoji

zastopniki.

Gg. učiteljem, drž. in obč. uradnikom, trgovcem itd., nudi se prilika za zdaten postranski zaslužek. Natanko razložene ponudbe sprejema

Direkcija na Dunaju l. Franc-Josipovo obrežje l.

(v lastni hiši)
(Ponatisek se ne plačuje.)

Zavod za slikanje na steklu

Edvard Stuhl,
Gradec, Ungergasse št. 3.

izdeluje
slikana okna za cerkve in hiše v raznih slogih.

Podpisani si šteje v prijetno dolžnost, s tem firmo za slikana okna g. Edv. Stuhl iz Gradca v vsakem oziru priporočiti. V tukajšnji novi cerkvi je imenovani gosp. Stuhl prisrbel vsa barvana okna v splošno zadovoljnost in zelo po primerni ceni.

Kuracijski urad v št. Andrežu pri Gorici dne 19. decembra 1900.
Jos. Kosovel, kurat.

Videlo in potrdilo! Občinsko županstvo št. Andrež, dne 19. decembra 1900.
Andr. Lutman, župan.

Takih priznanj imam prečastiti duhovščini na razpolago še dokaj. Ujudno se priporočam

Ed. Stuhl.

„Narodna Tiskarna“ v Gorici
ulica Vetturini 9.

Ilijada.

Povest slov. mladini.

Prosto po Homerju pripoveduje

ANDREJ KRAGELJ.

S tolmačem važnejših osebnih imen ter obsega 273 strani.

CENA:

1 K 40 vin., po pošti 20 vin. več. Vezana v platno 2 kroni, oziroma 2 kroni 20 vin.

Dobiva se v „Narodni Tiskarni“ v Gorici, pri knjigotrcih Pallichu v Gorici na Travniku, pri Schwentnerju v Ljubljani in Florijanu v Kranji.